

Nr 103.

Av herr **Hammar skjöld, Carl Gustaf**, *angående förbättrade avlöningsförhållanden för äldre subalternofficerare och marinintendenter.*

I underdånig skrivelse den 27 augusti har chefen för generalstaben framhållit följande.

Enligt de allmänna grunder, vilka syntes böra tjäna till ledning vid ordnandet av övergången till 1925 års härordning, borde man, vad befodringsförhållandena inom kompaniofficersgraderna beträffar, utgå ifrån, att varje därtill lämplig eller kompetent officer skulle kunna vinna befodran till kapten efter uppnådda 15 tjänsteår. För de äldre subalternklasserna motsvarade detta omkring 37 levnadsår.

Det har emellertid visat sig omöjligt att upprätthålla denna norm för kaptenbefodran. Förhållandet komme under de närmaste åren sannolikt att ytterligare förvärras. Verkställda beräkningar gäve sålunda vid handen, att beträffande infanteriets löjtnanter tjänsteåldern och levnadsåldern vid kaptenbefodran under femårsperioden 1929—1933 i medeltal torde komma att uppgå till 16.2, 17.3, 17.8, 18.4 och 19 tjänsteår, respektive 37.6, 39.7, 39.9, 41 och 41.3 levnadsår. Även om rekryteringen av reservstaten ånyo toge sin början och invercade på befodringsförhållandena, syntes det uteslutet, att befodran till kapten under nämnda period komme att vinnas vid uppnådda 15 tjänste- eller 37 levnadsår.

Anledningen till de ogynnsamma befodringsförhållandena i allmänhet och i all synnerhet för ifrågavarande befälskategori borde förnämligast tillskrivas det sätt, på vilket överföringen till övergångsstat i allmänhet blivit verkställd. Till övergångsstat överfördes nämligen ett, med hänsyn till befodringsförhållandena inom den aktiva officerskåren, för stort antal officerare ur de äldre åldersklasserna inom olika lönegrader.

Förslag hade också framkommit avseende att tillfälligtvis åvägabringa någon förbättring uti de rådande avlöningsförhållandena för den av 1925 års försvarsbeslut hårdast drabbade kategorien av officerskåren, nämligen de äldre subalternofficerarna. Vid 1929 års riksdag väcktes sålunda i andra kammaren en motion (nr 141), vari föreslogs en sådan ändring av avlöningsreglementet för officerare och underofficerare, att lönebeloppet för de subalternofficerare, vilka under tre år uppburit lön i 6. löneklassen skulle — oav-

sett om befordran till kapten ägt rum eller icke — därefter utgå enligt för 7. löneklassen upptagna belopp. Den 7. löneklassen skulle sålunda bliva gemensam för löjtnants- och kaptensgraderna därutinnan, att den skulle utgöra den högsta löneklassen i den förra lönegraden och den lägsta i den senare.

I utlåtande över ovannämnda motion fann statsutskottet det »visserligen vara beklagligt, att befordringsförhållandena försämrats genom det sätt, på vilket övergången till den nya härordningen blivit ordnad». Utskottet ansåg dock, att motionen icke borde föranleda någon riksdagens åtgärd, enär en allmän överarbetning av bl. a. gällande löneplan torde kunna förväntas komma att verkställas av 1928 års lönekommitté. Till stöd härför åberopades ett utlåtande i ärendet av försvarsväsendets lönenämnd, som i sin tur motiverade sin avstyrkan genom hänvisning till ett av arméförvaltningen, marinförvaltningen och flygstyrelsen gemensamt avgivet utlåtande över en liknande framställning som ifrågavarande motion från 1925 års tillfälliga officerskommitté. I detta utlåtande framhålles, hurusom 1918 års militära avlöningssakkunniga vid konstruktionen av löneskalorna för kompaniofficerare utgått från den grundsatsen, att varje befordran till beställning med större ansvar och mera fordrande tjänstgöring borde omedelbart vid befordringstillfället åtföljas av ökad avlöning. För den skull hade det befunnits nödvändigt att icke införa några gemensamma löneklasser för de tre kompaniofficerslönegraderna, utan hade löneskalorna genomgående ordnats så, att slutlönen för en grad understeg begynnelselönen för närmast högre grad. Avlöningssakkunniga hade emellertid på grund av framställningar från militärt håll tagit i övervägande en ökning av antalet löneklasser, i avsikt att särskilt för löjtnanter, som under längre tid finge vänta på befordran till kapten, bereda en ökad avlöning i avbidan på vinnandet av sådan befordran. De sakkunniga hade dock icke ansett sig kunna tillmötesgå detta önskemål, enär därigenom slutavlöningen för löjtnanter, vilka eventuellt icke vore kompetenta till kaptensbefordran, komme att föras upp till ett högre plan, än som skäligt borde ifrågasättas för beställningshavare i förevarande grad.

Då frågan om löneskalornas konstruktion senare i samband med avlöningssystemets definitiva utformande ånyo upptagits till övervägande, hade, såsom lönenämnden framhållit, arméförvaltningen anfört bl. a., att upptagandet av vissa gemensamma löneklasser för två varandra närliggande lönegrader inom löneplan O skulle rubba de grunder, enligt vilka det från år 1922 gällande lönesystemet blivit uppbyggt, och att konsekvensen av en sådan åtgärd icke utan noggrann undersökning kunde överblickas.

Ehuru de ovannämnda ämbetsverken för sin del funne det i hög grad be- hjärtansvärt, om en förbättrad löneställning kunde beredas sådana äldre löjtnanter, som på grund av ogynnsamma befordringsförhållanden tvunges kvarstå i löjtnantsgraden under längre tid, ansågo de sig dock med hänsyn till konsekvenserna icke kunna tillstyrka bifall till framställningen.

Såväl de nyssnämnda ämbetsverken som statsutskottet hade således väl insett de ogynnsamma avlöningsförhållanden, som efter införandet av 1925 års försvarsordning uppstått för de äldre subalternofficerarna, men dock icke an-

sett sig kunna tillstyrka en lösning av frågan på det sätt, som av den tillfälliga officerskommittén, respektive motionsvis föreslagits. De skäl, som ämbetsverken för sin del anfört mot ett bifall till införandet av en gemensam löneklass för löjtnants- och kaptensgraderna, kunde emellertid icke under nu föreliggande förhållanden anses bärande. Då de militära avlöningssakkunniga år 1921 avgåvo sitt betänkande, hade icke 1925 års försvarsordning införts. De nu rådande ogynnsamma befordringsförhållandena, särskilt för de äldre löjtnanterna, hade emellertid uppkommit såsom en direkt följd av den nya härordningen och övergången till densamma. Huvudmotivet för avstyrkandet av ytterligare löneklasser inom löjtnantsgraden, nämligen att slutavlöningen för sådana löjtnanter, vilka eventuellt icke vore kompetenta att vinna kaptensbefordran, skulle bliva oskäligt hög, kunde för närvarande icke tillmätas någon avgörande betydelse. Enär huvudprincipen vid övergången till den nya härordningen var, att de nya staterna skulle upptaga det bästa och dugligaste, som de förefintliga officers- och underofficerskårerna inneslöto, och då en lösning i enlighet med det framställda förslaget inom den närmaste tiden endast berörde redan före övergången anställd personal, syntes ett sådant förhållande som det av de sakkunniga åsyftade icke kunna inträffa annat än möjligen i sällsynta undantagsfall. Det borde vidare framhållas, att de sakkunniga tydligen förutsatt en betydligt lägre tjänsteålder vid vinnandet av kaptensbefordran än den vid övergångens ordnande föreslagna av 15 tjänsteår. I sitt betänkande, åberopat i prop. nr 350/1921, sid. 125, anförde sålunda de sakkunniga såsom skäl mot högre löneskala för lönegrad O. 3 bl. a. den korta tjänstetiden såsom officer av allenast 9 år, vilken krävdes för vinnande av befordran till kapten.

Den av arméförvaltningen år 1925 anförda motiveringen för avstyrkande av införande av ytterligare löneklasser i löjtnantsgraden, nämligen att en sådan åtgärd skulle rubba de grunder, enligt vilka det från år 1922 gällande lönesystemet blivit uppbyggt, syntes icke heller böra tillmätas någon avgörande betydelse, då det gällde att bringa rättelse i ett på grund av senare inträdda förhållanden uppkommet uppenbart missförhållande i detta lönesystem. Principiellt torde icke heller något skäl kunna förebäras mot en sådan åtgärd, då gemensamma löneklasser för underofficerslönegraderna förefunnes i gällande lönesystem.

Som förut framhållits, torde de försämrade befordringsförhållandena — förutom på den inställda rekryteringen av reservstaten — i huvudsak bero på det sätt, varpå övergången till den nya härordningen genomförts. Följden av det sätt, på vilket överföringarna till övergångsstat ordnats, hade emellertid också blivit, att övergångskostnaderna visserligen under de första åren kommit att bliva högre än beräknat, men att de däremot sedermera komme att hastigare sjunka, enär ett större antal till övergångsstat överförda befattningshavare tidigare komme att inträda i pensionsåldern, än vad eljest skulle hava varit fallet. De totala övergångskostnaderna måste därför komma att bliva mindre, än om övergången skett på det avsedda sättet.

Kostnaderna för en uppflyttning i 7. löneklassen av löjtnanter, som i 3 år

uppburit lön i 6. löneklassen, vilka kostnader enligt verkställd beräkning för nästa budgetår skulle uppgå till omkring 90,000 kronor, kunde alltså anses kompenserade av de minskade övergångskostnaderna. Genom nämnda åtgärd skulle också ifrågavarande befälskategori kunna beredas avlöningsförhållanden, som bättre motsvarade avsikten vid övergångens ordnande.

Över vad chefen för generalstaben anfört har arméförvaltningen framhållit följande.

Den i avlöningsreglementet den 20 maj 1927 för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat m. fl. vid försvarsväsendet (nr 170) under 5 § intagna löneplanen för officerare omfattande i 2. och 3. lönegraderna, till vilka löjtnanter respektive kaptener äro hänfödda, löneklasserna 3—6 respektive 7—10. Nämnda lönegrader liksom för övrigt samtliga övriga inom samma löneplan omfattade alltså, i olikhet mot löneplanerna för underofficerare och för civilmilitär personal m. fl., icke några för närliggande lönegrader gemensamma löneklasser. Ett bifall till den föreliggande framställningen skulle praktiskt taget innebära, att 7. löneklassen bleve gemensam för 2. och 3. lönegraderna i löneplanen O och att alltså den förstnämnda av dessa lönegrader skulle komma att omfatta fem, i stället för som nu är fallet fyra löneklasser.

På sätt chefen för generalstaben i den underdåniga framställningen anfört, hade ett liknande förslag på sin tid avgivits av 1925 års tillfälliga officerskommitté. Över nämnda förslag avgåvo arméförvaltningen, marinförvaltningen och flygstyrelsen gemensamt underdånigt utlåtande den 24 januari 1929. I utlåtandet redogjorde ämbetsverken för de principer, som gjort sig gällande vid konstruktionen av de olika löneplanerna, ävensom för de skäl, som föranlett, att löneplanen för officerare uppbyggts efter andra grunder än dem, som kommit till tillämpning beträffande de båda andra löneplanerna. Ämbetsverken ansågo det visserligen vara i hög grad behjärtansvärt, om en förbättrad löneställning kunde beredas sådana äldre löjtnanter, som på grund av ogynnsamma befordringsförhållanden nödgades under längre tid kvarstå i löjtnantsgraden. En sådan åtgärd syntes dock eventuellt komma att kräva en ändring av löneskalorna för såväl övriga officerare som för vissa civilmilitära beställningshavare samt beträffande löne- och pensionsförhållandena föranleda konsekvenser, som icke utan en mera ingående undersökning kunde överblickas. På grund härav — och med erinran om ett av försvarsväsendets lönenämnd uti skrivelse den 20 oktober 1926 gjort uttalande om att frågan om revision av de olika löneplanerna borde upptagas i samband med dyrtidstilläggens avskaffande och sammanslagning med de fasta lönerna — föreslogo ämbetsverken, att den då föreliggande framställningen måtte överlämnas till 1928 års lönekommitté för att tagas i övervägande vid fullgörande av det kommittén anförtrodda uppdrag.

Slutligen hade ifrågavarande spörsmål i anledning av en i ämnet väckt motion (II/141) varit föremål för prövning jämväl av innevarande års riksdag, dock utan att föranleda någon riksdagens åtgärd.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit, och då efter avlåtandet av ämbets-

verkens ovannämnda utlåtande några mera avsevärda förändringar i de förhållanden, vilka i nämnda utlåtande kommo i betraktande, knappast kunde anses hava inträffat, ansåg arméförvaltningen sig i stort sett kunna hänvisa till vad i nämnda utlåtande anförts ävensom vidhålla däri gjorda uttalanden.

Därest emellertid, oberoende härav och på de i föreliggande framställning anförda skäl, åtgärder nu ansåges oundgängligen erforderliga för beredande av en förbättrad löneställning åt äldre löjtnanter, kunde arméförvaltningen i varje fall icke tillstyrka det av chefen för generalstaben framlagda förslaget. Med hänsyn till att skillnaden mellan lönebeloppen i lägsta löneklassen för kapten och den högsta för löjtnant, d. v. s. 7. och 6. löneklasserna i löneplanen O, väsentligt översteg löneskillnaden mellan de olika löneklasserna inom 2. lönegraden, syntes nämligen den i framställningen föreslagna anordningen medföra ett avsteg från de principer, på vilka löneskalan var uppbyggd. Ett tillgodoseende av det framställda förslaget genom en ändring av löneplanen torde därför kräva en omarbetning av 3. lönegraden, i syfte att utjämna den nu förefintliga skillnaden mellan lönebeloppen i nyssnämnda båda löneklasser. Vid de undersökningar arméförvaltningen i enlighet härmed vidtog, visade det sig, att en tekniskt tillfredsställande lösning av frågan vore möjlig. För att, med bibehållande av slutlönen i 3. lönegraden oförändrad, erhålla möjligast jämn stegring av lönebeloppen i de olika löneklasserna inom sistnämnda lönegrad, hade det emellertid visat sig nödvändigt att företaga mindre jämkningar av lönebeloppen — förutom i 7. löneklassen — jämväl i 8. och 9. löneklasserna. Det hade syntes arméförvaltningen, som om en lämplig löneskala skulle kunna erhållas, därest intervallerna mellan de olika löneklasserna från och med den 6. till och med den 10. bestämdes till följande belopp å billigaste ort nämligen, 540 kronor mellan 6. och 7., 600 kronor mellan 7. och 8. och 8. och 9. samt 660 kronor mellan 9. och 10. löneklasserna.

I enlighet härmed hade arméförvaltningen uppgjort särskilt förslag till ändring av löneplanen O, i vad avsåg löneklasserna 6—10.

En ändring av löneplanen i enlighet med det ovan anförda torde påkalla en jämkning av den i 8 § 1 mom. andra stycket i avlöningsreglementet intagna bestämmelsen, enligt vilken kapten ägde att för placering i löneklass räkna sig till godo den tid intill sex år, varunder han tillhört 6. löneklassen. Om sistnämnda löneklass icke längre blev den högsta inom 2. lönegraden, utan denna utökades med ytterligare en löneklass, syntes anledning saknas att bibehålla nyssnämnda undantagsbestämmelse för kaptener, utan syntes dessa, i likhet med vad som i allmänhet gällde, böra för angivet ändamål få vid befordran tillgodoräkna allenast tre år i närmast lägre löneklass. Arméförvaltningen ville i sammanhang härmed framhålla, att ett bibehållande av nyssnämnda bestämmelse skulle kunna föranleda, att en löjtnant vid befordran till kapten skulle kunna omedelbart komma i åtnjutande av slutlönen för kapten, ett resultat, som icke syntes tillfredsställande.

Arméförvaltningen hade övervägt, huruvida en ändring av löneplanen i enlighet med det förut anförda skulle kräva en ändring av de i 14 § i avlöningsreglementet bestämda tjänsteledighetsavdragen för löneklasserna 7—9. Med

hänsyn till de synnerligen obetydliga jämkningar, som härvid skulle kunna ifrågakomma, syntes emellertid någon ändring härutinnan icke vara erforderlig. Däremot torde, därest Eders Kungl. Maj:t skulle finna skäl att till riksdagen avlåta förslag om ändring av löneplanen O i enlighet med vad arméförvaltningen i sådant hänseende ifrågasatt, samtidigt böra föreslås särskilt stadgande, i syfte att beställningshavare, vilken redan före ikraftträdandet av den eventuellt ändrade löneplanen redan tillträtt lön i 3. lönegraden, må bibehållas vid rätt till lön enligt den dessförinnan gällande löneplanen.

Det sålunda framlagda förslaget till förbättrade avlöningsvillkor för äldre löjtnanter skulle, såsom av det föregående framgår, innebära en definitiv ändring av löneplanen. Emellertid syntes det arméförvaltningen kunna ifrågasättas, huruvida en sådan åtgärd för närvarande lämpligen borde vidtagas. Av framställningen inhämtas nämligen, att det behov av löneförhöjning, som avsåges att tillgodoses, vore av mera tillfällig natur och sannolikt komme att upphöra redan under de närmaste åren. På grund härav, och då frågan om en allmän revision av avlöningsreglementet för officerare m. fl. vore föremål för behandling av ovannämnda 1928 års lönekommitté, föreföll det arméförvaltningen, som om kravet på förbättrade avlöningsvillkor för nu ifrågavarande grupp av beställningshavare lämpligen skulle kunna, i avbidan på nämnda revisions genomförande, tillgodoses genom beredande åt vederbörande av en tillfällig löneförbättring.

För avmätande av denna syntes olika möjligheter stå till buds. En utväg syntes vara, att löneförbättringen bestämdes till belopp, motsvarande skillnaden mellan lönebeloppen i 6. och 5. löneklasserna, eller alltså å billigaste ort till 480 kronor och å dyraste ort till 588 kronor. Eventuellt kunde löneförbättringen bestämmas till viss bråkdel, förslagsvis $\frac{3}{4}$ av skillnaden mellan lönebeloppen i 7. och 6. löneklasserna eller alltså till 450 kronor å billigaste och 558 kronor å dyraste ort. I enlighet härmed hade uppgjorts olika alternativ.

En efter i huvudsak nu angivna grunder avpassad löneförbättring syntes böra tillkomma beställningshavare, som tillhört 6. löneklassen i tre år och utgå från och med kvartalet, näst efter det nyssnämnda tjänstetid tilländagått. För tillträde av löneförbättringen torde böra stadgas — förutom att vederbörande uppfyllde de i avlöningsreglementet för uppflyttning i högre löneklass stadgade villkor — att vederbörande, därest vakans föreläge, skulle kunna föreslås till befordran såsom kaptan (ryttmästare). För löneförbättringens åtnjutande torde få gälla enahanda bestämmelser, som i avlöningsreglementet vore stadgade i fråga om lön. I de fall, då tjänstledighetsavdrag enligt 14 § i avlöningsreglementet skulle ifrågakomma, syntes avdrag böra göras å den tillfälliga löneförbättringen med förslagsvis 50 öre för dag. Beträffande de i 2 kap. 1 § av tilläggsbestämmelserna till officersavlöningsreglementet angivna fall, då högre tjänstledighetsavdrag, än det i 14 § angivna, skulle komma till tillämpning, torde jämväl å den tillfälliga löneförbättringen böra göras avdrag med ett häremot svarande förhöjt belopp.

Därest frågan om en förbättrad löneställning för äldre löjtnanter skulle lösas på nu sist angivet sätt, erfordrades — i olikhet mot vad i det föregående

anförts rörande en eventuell ändring i löneplanen — icke någon ändring i ovan omnämnda i 8 § 1 mom., andra stycket, i avlöningsreglementet intagna, för kapteners gällande särskilda bestämmelser. Icke heller krävde en sådan anordning någon särskild övergångsbestämmelse för dem, som redan tillträtt lön i 3. lönegraden.

Eventuellt förslag till riksdagen om beredande av förbättrade lönevillkor för vissa äldre löjtnanter borde enligt arméförvaltningens mening endast avse dylika beställningshavare på aktiv stat, å vilka 1927 års officersavlöningsreglemente vore tillämpligt. Från åtnjutande av löneförbättringen borde alltså undantagas *dels* innehavare av till 2. lönegraden hörande beställning för musikdirektör, *dels ock* beställningshavare å övergångsstat.

Beträffande kostnaderna för de olika alternativen hade arméförvaltningen låtit med ledning av för ämbetsverket tillgängliga avlöningslistor verkställa en beräkning av antalet av de beställningshavare i 2. lönegraden, vilka redan nu eller senast den 1 januari 1931 kunde beräknas hava tillhört 6. löneklassen i tre år och alltså skulle vara berättigade att sist från nämnda dag åtnjuta den förhöjning i avlöningen, som kunde bli beslutad. Nämnda antal hade — med bortseende från att vissa av beställningshavarna ifråga kunde väntas vinna befördran — befunnits uppgå till 193. Då emellertid åtskilliga av dessa på grund av de i vissa stater meddelade bestämmelser om successionsförordnande tillsvidare på förordnande åtnjuta lön i 3. lönegraden, torde antalet av dem, som skulle komma ifråga till en eventuell löneförbättring, kunna beräknas till i avrundat tal 160.

I chefens för generalstaben framställning hade kostnaderna för den av honom förordade anordningen beräknats till 90,000 kronor. Enligt vad ovan nämnda av arméförvaltningen verkställda undersökning utvisade, lära emellertid kostnaderna för samma förslag bära beräknas till i avrundat tal 110,000 kronor.

Därest frågan löstes i enlighet med det av arméförvaltningen i det föregående skisserade förslaget till ändring i löneplanen, torde de härav föranledda ökade kostnaderna under avlöningsanslaget kunna beräknas till omkring 85,000 kronor.

Vad slutligen beträffade storleken av det förslagsanslag, som kunde bära äskas av riksdagen för genomförande av de av arméförvaltningen framlagda alternativa förslagen till tillfällig löneförbättring, beräknade ämbetsverket anslagsbeloppet för alternativ A (löneförbättring med belopp motsvarande skillnaden mellan lönebeloppen i 6. och 5. löneklasserna) till 87,000 kronor och för alternativ B (löneförbättring med belopp ungefärligen motsvarande $\frac{3}{4}$ av skillnaden mellan lönebeloppen i 7. och 6. löneklasserna) till 82,000 kronor.

Till vad arméförvaltningen anförut har försvarsväsendets lönenämnd framhållit följande.

Såsom arméförvaltningen uti sitt i ärendet avgivna utlåtande erinrat, hade frågan om vidtagande av åtgärder i det med förevarande framställning avsedda syftet under innevarande år varit föremål för riksdagens behandling. Sälunda hade riksdagen, under åberopande av ett från lönenämnden infordrat

yttrande, funnit en inom andra kammaren väckt motion i ämnet icke föranleda någon riksdagens åtgärd, enär en allmän överarbetning av löneplanen kunde förväntas komma att verkställas av 1928 års lönekommitté. Vidare hade på förslag av, bland andra, lönenämnden en av 1925 års tillfälliga officerskommitté hos Kungl. Maj:t i ämnet gjord framställning den 19 mars 1929 överlämnats till nyssnämnda kommitté för att tagas i övervägande vid fullgörande av det åt kommittén anförtrodda uppdraget.

Vid nu angivna förhållanden fordrades det enligt lönenämndens mening alldeles särskilt starka skäl för att, utan avvaktan av lönekommitténs utredning, upptaga frågan till förnyad prövning. Chefen för generalstaben hade i sådant hänseende åberopat den försämring i befodringsförhållandena, som hade inträtt på grund av sättet för genomförandet av övergången till den nya härordningen. Med anledning härav hade lönenämnden ansett sig böra närmare undersöka, i vilken omfattning tidpunkten för kaptensbefordran förskjutits efter den nya härordningens genomförande.

Härvid hade lönenämnden av arméns rulla för år 1929 inhämtat, att nedan angivna antal löjtnanter vid armén omkring årsskiftet 1928—1929 räknade tjänstetid såsom officer under följande antal år:

Antal löjtnanter	Tjänsteår som officer
1	18
1	17
19	16
30	15
50	14
68	13
66	12

Jämförde man härmed exempelvis förhållandena omkring årsskiftet 1922—1923, utgjorde motsvarande siffror då:

Antal löjtnanter	Tjänsteår som officer
2	24
1	18
5	17
18	16
39	15
52	14
52	13
66	12

Ovan anförda siffror gävo visserligen vid handen, att en viss förskjutning beträffande tidpunkten för kaptensbefordran ägt rum. Å andra sidan visade de emellertid, att även flera år före den nya härordningens genomförande ett ej obetydligt antal löjtnanter hade fått åtnöja sig med lön enligt högsta löneklassen inom 2:a lönegraden i fyra år eller därutöver. Av de löjtnanter, som

nu åtnjöto lön enligt nämnda löneklass, komme, enligt vad tillgängliga uppgifter utvisa, de äldsta — 7 till antalet — att den 1 januari 1930 hava tillhört löneklassen i fem år, dvs. ett år mindre än som jämlikt 8 § 1 mom. andra stycket i officersavlöningsreglementet vid kaptensbefordran må tillgodoräknas för placering i löneklass inom den för kaptener gällande lönegraden.

Med hänsyn till vad sålunda anförts, kände sig lönenämnden icke övertygad om, att den av chefen för generalstaben väckta frågan vore av så trängande beskaffenhet, att behandlingen därav icke kunde anstå till i samband med slutförändret av 1928 års lönekommittés utredning, och ansåg lönenämnden tillräckliga skäl ej heller föreligga för beredande av sådan tillfällig löneförbättring, som arméförvaltningen alternativt hade förordat.

Till lönenämndens utlåtande är fogat särskilt yttrande av tvenne ledamöter, i vilket anföres följande.

Då ett liknande förslag — från 1925 års tillfälliga officerskommitté — tidigare behandlades inom lönenämnden, syntes skäl föreligga för antagandet, att en ny löne reglering för försvarsväsendets personal — baserad på utredning av 1928 års lönekommitté — kunde i en nära framtid förväntas. Enär det emellertid skulle dröja ännu några år, innan resultaten av detta kommittéarbete bleve mogna att föreläggas riksdagen, syntes det fullt befogat, att åtgärder vidtoges för förbättring av de ekonomiska förmånerna för den personal, som mer än andra drabbats av de alltmera försämrade militära befordringsförhållandena. Detta vore så mycket mer påkallat som ifrågavarande personal utan egen förskyllan därigenom vore hänvisad att kvarbliva på en i förhållande till befattningarnas art alltför låg lönenivå. Att dessa beställningshavare jämlikt avlöningsreglementets 8 § vid befordran finge tillgodoräkna sig viss tjänstetid för uppflyttning i lönehänseende, vore visserligen en fördel, men medförde icke några ökade förmåner under den långa väntetiden i den lägre lönegraden.

Den njugghet och ringa förståelse, som statsmakterna alltsedan 1921 års löne reglering städe visat gentemot strävandena från militärt håll att ernå drägligare ekonomiska villkor, hade bland försvarsväsendets personal — officerare såväl som underofficerare och manskap — alstrat missmod och miströstan samt vore den helt naturliga orsaken till de ofta återkommande framställningarna från personalhåll om förbättrande förmåner. Hur olika behandling vissa andra personalgrupper rönt torde bäst belysas av följande uttalande av kommunikationsverkens lönekommitté år 1919: »Från tjänstemännens egna led har kravet på en skyndsam löne reglering gjorts starkt gällande. Slutligen torde av statsmakterna hysas livlig önskan att snarast möjligt få se de ifrågavarande spörsmålen lösta och lösta på sådant sätt, att de under senare åren ständigt återkommande fordringarna på jämkning i kommunikationsverkens avlöningsförhållanden må för någon tid framåt utebliva.» Därest liknande åskådningssätt anlagts även vid behandlingen av försvarsväsendets lönefråga, vore det reservanternas övertygelse, att nu föreliggande framställning aldrig blivit gjord.

Vid 1921 års löne reglering för försvarsväsendet förebars den statsfinansiella situationen såsom skäl att hålla de militära lönerna nere; vid 1927 års revision

av officersavlöningsreglementet, då finansiella skäl icke längre kunde åberopas, anfördes som skäl mot att i någon mån tillmötesgå personalens berättigade önskemål, dels att det gällande reglementet antogs så sent som 1921 och därför icke så snart efter kunde underkastas större förändringar, vilket emellertid icke hindrade, att manskapsavlöningsreglementet *ändrades till personalens nackdel redan året efter dess ikraftträdande*, dels att erfarenhet ännu saknades om den nya försvarsorganisationens verkningar, detta ehuru det bort stå klart för envar, att efter de stora personalindragningarna den kvarstående personalen måste få betydligt *ökade* arbetsuppgifter (jfr uttalande av föredragande departementschefen i prop. 50/25 sid. 7: »Av kostnadsskäl har den aktiva kadern måst begränsas till det för förvaltningen och utbildningen i fred oundgängligen erforderliga» samt det förhållandet att den militära personalen sällan eller aldrig komme i åtnjutande av densamma rätteligen tillkommande semester), dels att med ändringar borde anstå till den kommande revisionen vid inarbetandet av dyrtidstilläggen i lönerna. Därest denna revision — i bästa fall — kunde vara klar till år 1931, hade sålunda det statsfinansiella nödläget från kristiden haft sin döda hand över försvarsväsendets löneförhållanden under icke mindre än 10 år.

Detta förhållande av lönespörsmålet samt det förhållandet, att icke någon enda representant för försvarsväsendets omfattande löntagargrupper insatts i 1928 års lönekommitté, bottnade enligt reservanternas övertygelse i bristande god vilja och förståelse för en för personalen vital fråga samt innebure en undervärdering av det militära arbetet, som verkade förkvävande på personalens intresse för tjänsten, varav denna toge skada, och vore sålunda ägnat att nedsätta försvarets effektivitet. Statsmakternas beslut om upprätthållande av ett i möjligaste mån effektivt försvarsväsende motverkades sålunda direkt av den lönepolitik, som dittills förts gentemot den härav berörda personalen. Att detta påstående icke vore överdrivet bevisades bäst av det faktum, att bland officerarna under senare år icke blott ofta dryftats frågan om övergång till mera lönande privat verksamhet, utan även ett icke oväsentligt antal dugande officerare funnit med sin fördel förenligt att lämna den militära tjänsten och söka sig över till andra arbetsområden med fördelaktigare utkomstmöjligheter, icke endast enskild verksamhet, utan jämväl civil statstjänst. Skäl finnes att antaga, att inom en ej alltför avlägsen framtid jämväl rekryteringen skulle börja slå fel.

Personalens hängivenhet för sitt yrke, ehuru densamma icke kunde bokföras i penningar, vore dock en värdefull tillgång, som icke borde underskattas. Denna synpunkt hade enligt reservanternas mening dittills alltför litet beaktas i fråga om de militära beställningshavarna, men vore det att hoppas, att vid den nu pågående löneutredningen försvarsväsendets löneförhållanden upptoges till allsidig och ingående granskning samt att den militära personalens berättigade intressen därvid bleve tillgodosedda. Förhoppningen att så skulle ske grundades på riksdagens uttalande i skrivelsen nr 55 år 1927 att vid arbetet med dyrtidstilläggens inarbetande i lönerna »synas även vissa i det militära avlöningsreglementet ingående bestämmelser i avseende å såväl lönebelopp

som i övrigt samtidigt komma under förnyad granskning» och således prövningen av vissa frågor rörande ändringar i de militära löneplanerna och tjänstledighetsavdragen borde anstå till den inom en nära framtid i utsikt ställda allmänna lönerrevisionen.

Lönenämnden hade vid behandlingen av föreliggande framställning funnit, att flera år före den nya härordningens genomförande ett ej obetydligt antal löjtnanter fått åtnöja sig med lön enligt högsta löneklassen inom 2. lönegraden i 4 år eller därutöver, samt att 1923 icke mindre än 234 löjtnanter vid armén innehade en tjänstetid såsom officerare av 12 år och därutöver. År 1921, d. v. s. samma år som 1918 års militära avlöningssakkunnigas förslag till löne reglering för officerare och underofficerare m. fl. avgavs, funnos vid armén inemot 400 löjtnanter med en tjänstetid såsom officerare från 9 upp till 18 år. Med dessa siffror för ögonen torde man icke kunna undgå att finna uttalanden i nyssnämnda löne regleringsförslag (sid. 51) angående begynnelselönen för kaptener (»Redan den korta tjänstetid såsom officer av allenast 9 år, vilken kräves för vinnande av befordran till kapten, har emellertid utgjort ett hinder att ansluta begynnelselönen för kapten till motsvarande lön» för vissa civila tjänstemän) minst sagt missvisande.

I överensstämmelse med ovan angivna synpunkter ansågo sig reservanterna böra på det livligaste tillstyrka det av chefen för generalstaben framlagda förslaget och finge därvid — bl. a. med anledning av arméförvaltningens utlåtan de — framhålla följande.

Av rent praktiska skäl vore ett uppflyttande av de ifrågavarande löjtnanterna till 7. löneklassen att förorda, enär därigenom bestämmelserna angående tjänstledighetsavdrag utan onödig omgång i uträkningarna bleve tillämpliga. De sålunda uppflyttade officerarna bleve därigenom icke likställda med till kaptener befordrade löjtnanter, enär de sistnämnda — efter 3 år i 6. löneklassen — jämlikt avlöningsreglementet komme att uppflyttas direkt till 8. löneklassen.

Förslaget, som ej borde föranleda ändringar i avlöningsreglementet utan fastställas vid sidan av detta, borde genomföras såsom tillfällig åtgärd, att gälla intill dess ny löne reglering trädde i kraft samt omfatta såväl armén som marinen och flygvapnet. Bestämmelserna borde gälla endast sådana löjtnanter, som vore lämpliga och dugliga för befordran.

Officerare, som sålunda i lönehänseende uppflyttats, borde vid befordran — i anslutning till officersavlöningsreglementets 8 § — få för uppflyttning i löneklass tillgodoräkna sig den sammanlagda tid, intill sex år, de tillhört 6. och 7. löneklasserna, räknat såsom om de vid befordran tillhörde 6. löneklassen.

En sålunda vidtagen åtgärd *av tillfällig natur* kunde icke sägas rubba grunderna för det militära lönesystemet.

Arméförvaltningen uppskattar kostnaderna enligt chefens för generalstaben förslag till 110,000 kronor, under det att nämnda chef beräknat desamma till 90,000 kronor. Skillnaden synes bl. a. bero på att arméförvaltningen icke

beräknat den avgång ur 6. löneklassen, vilken under budgetåret kommer att inträffa på grund av befordran. Kostnadsberäkningen kan nu beträffande lantförsvaret grundas på uppgifter angående tidpunkten för de nuvarande beställningshavarnas i 6. löneklassen inträde i denna löneklass, infordrade genom e. s. nr 2178/1929. I beräkningen hava de befattningshavare frånräknats, vilka under budgetåret kunna förutsättas genom förordnanden uppbära lön i 7. löneklassen. De sålunda utförda beräkningarna giva vid handen, att kostnaderna med tillämpning av chefens för generalstaben förslag under budgetåret 1930—1931 icke torde komma att överstiga 75,000 kronor.

Av arméförvaltningens yttrande framgår, att ämbetsverket anser, att förhållandena skulle kunna påkalla särskilda åtgärder. Ämbetsverket förordar emellertid för sådant fall andra åtgärder än de av chefen för generalstaben föreslagna.

Lönenämnden ställer sig däremot avvisande. Nämndens huvudsakliga skäl för uppskov med frågan synes vara, att av de löjtnanter, som nu åtnjuta lön enligt 6. löneklassen, de äldsta — 7 till antalet — den 1 januari 1930 hava tillhört löneklassen i endast fem år d. v. s. ett år mindre än som jämlikt 8 §, 1 mom., andra stycket i officersavlöningsreglementet vid kaptensbefordran må tillgodoräknas för placering i löneklass inom den för kaptener gällande lönegraden. För bedömande av denna fråga bör undersökningen ej endast omfatta förhållandena för närvarande utan inriktas på förhållandena under de närmaste åren. Antalet tjänsteår inom 6. löneklassen under de närmaste åren framgår av bifogade båda tabeller.

Antalet löjtnanter inom 6. löneklassen, med 5—6 tjänsteår som den 1 januari 1930 beräknats till 7, kommer att den 1 januari 1931 uppgå till 19; samtidigt finnas då 5, vilka inneha 6—7 tjänsteår. Motsvarande siffror bliva den 1 januari 1932: 35 och 15; dessutom inneha tvenne 7—8 tjänsteår. Motsvarande siffror beräknas den 1 januari 1933 bliva 51, 28 och 9; dessutom innehar en mer än 8 tjänsteår.

Inför dessa siffror synes knappast längre något kunna invändas mot att åtgärder nu vidtagas i denna fråga.

Då åtgärderna äro av tillfällig natur, böra de icke rubba grunden för det militära lönesystemet. De synas utan rubbning av detta lättast kunna genomföras genom att särskilda tilläggsbestämmelser antagas att gälla vid sidan av avlöningsreglementet, intill dess nytt sådant fastställs.

På grund av vad ovan anförts hemställs,

att riksdagen måtte besluta att åt Konungen uppdraga att utan hinder av avlöningsreglementet för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat m. fl. vid försvarsväsendet för tiden intill dess nytt avlöningsreglemente träder i kraft utfärda sådana bestämmelser, att löjtnant eller marinintendent av 2. graden, som under tre år tillhört 6. löneklassen, därest han prövas lämplig för befordran till beställning inom högre lönegrad, skall uppflyt-

tas till 7. löneklassen, att sålunda uppflyttad beställninghåvare fortfarande skall anses tillhöra 2. lönegraden samt att beställningshavare, som enligt ovan uppflyttats till 7. löneklassen, skall äga att vid tillträddande av högre beställning för omedelbar eller framtida uppflyttning till högre löneklass i den nya beställningen räkna sig tillgodo den sammanlagda tid intill sex år, varunder han tillhört 6. och 7. löneklasserna, räknat som om han vid tillträddandet av den högre beställningen tillhört 6. löneklassen, samt

att riksdagens vederbörande utskott måtte verkställa erforderlig omräkning av följande anslag under fjärde huvudtiteln, nämligen

Anslaget till »Avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl.» vid lantförsvaret; samt

Anslaget till »Avlöning till personal vid kårer och staber m. fl.» vid sjöförsvaret.

Stockholm den 20 januari 1930.

C. G. Hammar skjöld.

Uppgift

å antalet löjtnanter i 6. löneklassen vid arméns olika truppslag nedanstående tider.

	Antal	Tjänsteår inom klassen								
		0—1	1—2	2—3	3—4	4—5	5—6	6—7	7—8	8—9
<i>Den 1/1 1930:</i>										
Infanteriet	189	34	44	46	38	21	6			
Kavalleriet	28	6	7	6	3	4	1			
Artilleriet	37	10	11	13	3	—	—			
Fortifikationen	14	9	4	1	—	—	—			
Trängen	9	—	1	4	4	—	—			
Intendenturkåren	3	2	—	1	—	—	—			
Summa	280	61	67	71	48	25	7			
<i>Den 1/1 1931:</i>										
Infanteriet	207	29	35	42	46	36	15	4		
Kavalleriet	30	3	6	7	6	2	4	1		
Artilleriet	52	18	10	10	11	3	—	—		
Fortifikationen	18	5	9	4	—	—	—	—		
Trängen	10	2	—	1	4	3	—	—		
Intendenturkåren	2	—	—	2	—	—	—	—		
Summa	319	57	60	66	67	44	19	5		
<i>Den 1/1 1932:</i>										
Infanteriet	219	27	31	35	40	43	31	11	1	
Kavalleriet	34	5	3	6	7	5	2	4	1	
Artilleriet	57	13	18	10	9	6	1	—	—	
Fortifikationen	18	2	5	9	2	—	—	—	—	
Trängen	9	1	2	—	1	4	1	—	—	
Intendenturkåren	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Summa	337	48	59	60	59	58	35	15	2	
<i>Den 1/1 1933:</i>										
Infanteriet	209	7	27	31	35	39	39	25	6	
Kavalleriet	33	1	5	3	6	7	4	2	3	1
Artilleriet	52	2	13	18	9	6	4	—	—	—
Fortifikationen	15	2	2	5	6	—	—	—	—	—
Trängen	12	3	1	2	—	1	4	1	—	—
Summa	321	15	48	59	56	53	51	28	9	1

Anmärkning. Hänsyn till befordran har tagits i så måtto, att vid avgång i kompani- och regementsofficersgraderna uppflyttning skett inom samma truppförband.

Uppgift

Å antalet löjtnanter vid flottan och kustartilleriet samt marinintendenter av 2. graden i 6. löneklassen nedanstående tider.

	Antal	Tjänsteår inom klassen								
		0-1	1-2	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9
<i>Den 1/1 1930:</i>										
Flottan, officerare . . .	22	15	7	—	—					
marinintenden- ter 2. gr. . . .	1	1	—	—	—					
Kustartilleriet	13	3	6	4	—					
Summa	36	19	13	4						
<i>Den 1/1 1931:</i>										
Flottan, officerare . . .	26	6	16	4	—					
marinintenden- ter 2. gr. . . .	2	2	—	—	—					
Kustartilleriet	16	3	3	6	4	—				
Summa	44	11	19	10	4					
<i>Den 1/1 1932:</i>										
Flottan, officerare . . .	32	14	7	11	—	—				
marinintenden- ter 2. gr. . . .	2	1	1	—	—	—				
Kustartilleriet	15	3	3	3	6	—				
Summa	49	18	11	14	6					
<i>Den 1/1 1933:</i>										
Flottan, officerare . . .	39	9	11	7	12	—				
marinintenden- ter 2. gr. . . .	3	1	1	1	—	—				
Kustartilleriet	15	4	3	3	3	2	—			
Summa	57	14	15	11	15	2				

